

Nazi-arkiver ble ordnet gratis, krigsseilerne må betale det selv

Riksarkivet har tatt imot og ordnet gratis de norske nazistenes privatarkiver. Men av krigsseilerne forlanges betaling.

OLAV TRYGGE STORVIK

Av publikasjonen «Norske arkivkatalogar» (1992) går det frem at privatarkivene etter norske nazister og institusjoner er tatt imot og ordnet på Riksarkivets bekostning. Men da Krigsseilerforbundet og Krigsinvalideforbundet tilbød sine arkiver som gave, forlangte Riksarkivet 500 000-600 000 i betaling.

– Burde man ikke følge en mer konsekvent linje, riksarkivar John Herstad?

– Det er ikke riktig å fremstille dette slik. Nazistenes arkiver er for lenge siden

kommet til Riksarkivet som del av de herreløse arkiver. Vi prioriterer, og stiller arkivene fra krigstiden til disposisjon for forskere så snart vi kan. Men spørsmålet er når vi greier dette, og der trenger vi nye, friske penger fra politikerne.

– Skurrer det ikke når nazi-arkivene ordnes gratis, mens det forlanges penger av dem som satte livet inn under krigen?

– Jeg kan godt se at det virker merkelig for menigmann. Men vi kan ikke la vår virksomhet styres av akutte behov. Ingen er tjent med at arkivmateriale blir liggende utilgjengelig her hos oss i årevis, sier riksarkivaren.

Mangler penger

Han opplyser at Riksarkivet lider under konstant mangel på ressurser. I øyeblikket mangler det, ifølge Herstad, 30 stillinger for å

kunne gjøre en «skikkelig jobb». Samtidig har Kulturdepartementet pålagt ham å spare 800 000 kr på inneværende års budsjett.

– Vi står overfor flere arkiver enn vi har midler til, forklarer Herstad.

– Derfor prøver vi å få til ordninger utenom våre egne budsjetter. Hvis ikke det går, gir vi råd om hvordan det kan søkes midler andre steder. Men krigsseilerne gjorde noe de ikke skulle ha gjort. De søkte Kulturdepartementet om penger, noe vi frarådet. Å ta fra Kulturdepartementets budsjett er det samme som å ta penger fra vår egen kasse, mener riksantikvaren.

Men det går linjer enda lenger bakover i tid. Mens staten har tatt eksemplarisk vare på nazistenes etterlatenskaper, har krigsseilerne stadig hatt vanskeligheter for å vinne gehør hos den samme stat. Det går bl.a.

frem av en korrespondanse mellom Riksarkivet på den ene side og forfatteren Leif Vetlesen og Norges krigsseilerforbund på den annen side.

I forbindelse med frigjøringsjubileet i 1995 ønsket krigsseilerne å utgi en representativ samling av sjøforklaringene som ble holdt etter de 829 skip som gikk tapt og de 3500 norske sjømenn som omkom under krigen. Det var folk som ofret sine liv for at den norske stat i 1945 kunne begynne gjenoppbyggingen med 818,7 millioner datidskroner. Det var penger oppkjøpt av handelsflåten under krigen og samlet i Nortraship.

I et brev til Norges krigsseilerforbund beklager riksarkivar John Herstad at det er lite Riksarkivet kan bidra med. «...alt arbeide må bekostes av andre enn Riksarkivet...vi kan heller ikke uten videre påta oss å admi-

Krigsseilere må betale for å gi arkivet til Riksarkivet

Krigsseilerne og krigsinvalide vil gi bort sine arkiver til Riksarkivet. Men de har ikke råd til å betale en halv million kroner for sin gavmildhet.

KOSTBART: Aftenposten skrev 17. mars at krigsseilerne vil gi sine arkiver til Riksarkivet, men de må selv betale omkostningene på en halv million kroner.

nistrere et slikt prosjekt», skriver Herstad.

1. verdenskrig

Den norske statens holdning til krigsseilerne i 1990-årene står i kontrast til den holdning myndighetene utviste overfor sjøfolkene etter 1. verdenskrig, da også mange satte livet inn. Dengang besluttet Stortinget (12. juni 1917) å pålegge regjeringen å «offentliggjøre en detaljert beretning om

alle hittil stedfundne krigsforlis av norske fartøyer». Hvilket også skjedde. Sjøforklaringene ble publisert i to bind på statens bekostning.

Nå, to år etter frigjøringsjubileet, blir et redigert utvalg sjøforklaringer utgitt som en enkel trykksak etter at Norsk sjøfartsmuseum er kommet inn på arenaen. Samtidig blir sjøforklaringene tatt vare på ved at de legges inn på data, opplyser forfatteren Leif Vetlesen.

Aftenposten 25/3-97

111911